

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**ПЕДАГОГІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО
СЕРЕДОВИЩА В РОБОТІ З РІЗНИМИ
СОЦІАЛЬНИМИ СУБ'ЄКТАМИ**

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22 ЛИСТОПАДА 2016 РОКУ**

Затверджено редакційно-видавничою
радою Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
протокол № від р.

ХАРКІВ – 2016

педагогіки з соціальною роботою, на наш погляд, у кращому випадку вдосконалюватиме саме соціально-педагогічну допомогу дітям-сиротам, людям з особливими потребами, вимушеним переселенцям, самотнім людям похилого віку, наркозалежним та іншим вікtimas. І це є надзвичайно важливим напрямом в умовах нестабільного кризового стану країни. Проте можливо, що ці негативні соціальні умови призведуть до нівелювання значення саме соціально-педагогічної допомоги цим групам, а переважатимуть самоочевидні види допомоги, як: соціально-побутова, соціально-медична, соціально-правова. На жаль, відсутність діяльності, спрямованої на формування, розвиток та вдосконалення соціальності індивідів, що потребують на соціальну допомогу, спричиняє становлення їхнього споживацтва, «зависання» на соціальних працівниках, службах, в наслідок чого вони стають малоефективними.

Крім того, відмова від соціальної педагогіки унеможливує здійснення науково обґрунтованого, культуро відповідного соціального виховання, гармонізацію впливів його в різних соціальних інститутах та закладах. Тому вітчизняна соціальна робота як суспільна взаємодопомога (у всіх видах та формах) залишається без свого головного ресурсу – соціальності громадян, без відновлення традиційного для благодійництва ставлення до взаємодопомоги як до індивідуальної та соціальної цінності, як до почесного обов'язку людини. Така соціальна робота приречена знову на перетворення в державне соціальне забезпечення, а держава, як відомо, всім допомогти не в змозі.

Інформаційне суспільство породжує нові проблеми гармонізації соціального виховання, розвитку соціальності людини в процесі медіа-, кіберсоціалізації у віртуальному соціальному середовищі, що актуалізує вдосконалення соціально-педагогічних технологій саме в педагогічному науковому просторі.

Таким чином, трансформація соціальної педагогіки в соціальну роботу не сприятиме підвищенню ефективності останньої, спричинить зниження її суспільно-громадського характеру. Відмова від соціальної педагогіки в інформаційному суспільстві унеможливить координацію виховного потенціалу всіх сфер культури, особливо ЗМК, підвищить стихійність у соціалізаційних процесах нашої країни.

Романова І.А.

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

КУЛЬТУРА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Середня тривалість життя сучасної людини значно довша за його пращурів. Похилий вік стає достатньо протяжним періодом життя, тому все більше країн займаються проблемами старіння й особливостями соціалізації літніх людей.

Особливий соціальний статус, морфологічні зміни в нервовій системі зумовлюють психологічні особливості людини похилого віку. Вважається, що в похилому віці настає зниження загальних розумових здібностей людини: змінюються основні функції пам'яті, уповільнюється швидкість реакції тощо. Згідно прогнозам Всесвітньої організації охорони здоров'я, більше 100 мільйонів людей у всьому світі будуть мати хворобу Альцгеймера до 2050 року.

Вчені виділяють два основних чинника, які уповільнюють процеси старіння: 1) загальна обдарованість людини; 2) рівень освіти, професійна діяльність, соціальний статус. Так, при високому рівні освіти не спостерігається зниження вербальних функцій, ерудиції, логічного мислення. Люди похилого віку характеризуються високим ступенем збереження тих функцій, які були активно включеними до професійної діяльності.

Творча діяльність виступає запорукою психологічного довголіття. Так, після 70 років серед видатних діячів науки та мистецтва деменція, пов'язана з віком, зустрічається досить рідко.

Дослідження когнітивних психологів (Ф. Крейка, Дж. Мортінер, О. Мальцев, Я. Стерн, Б. Страук та інших) проблеми розвитку деменції проводять залежність уповільнення когнітивної неспроможності людини від рівня її когнітивного резерву. Під когнітивним резервом розуміють здатність людського мозку до створення нових нервових провідників, а також нервових сполук будь-якого роду, які здатні слугувати ментальними накопичувачами, тобто резервом, який може бути задіяним у разі необхідності. Завдяки створенню когнітивного резерву людина може підтримувати розумову активність, не зважаючи на прогресуючу патологію мозку, і при цьому не проявляти клінічні когнітивні симптоми.

Так, досліді над монахинями Собору Паризької Богоматері, проведені науковою групою на чолі з відомим неврологом Д. Сноудоном протягом двадцяти років, засвідчили, що у збагаченому середовищі (розв'язання проблем, вивчення мов, фізична активність, розважаючи заходи тощо) людський мозок здатний до нейрогенезу (вироблення нових нейронів). Особливу увагу вчених було звернено на випадок з Сестрою Бернадетт, який в подальшому отримав назву феномену „бігуна”. Вивчення її мозку після смерті виявило, що у жінки була ярко виражена хвороба Альцгеймера. Проте за життя монахиня не виявляла жодних симптомів цієї хвороби, мала ступінь магістра, викладала в початковій та середній школі, розв'язувала інтелектуальні завдання й тести [1]. Вчені зробили припущення, що такі пацієнти мають більший запас нейронів, що дозволяє їм компенсувати втрати, які викликані хворобою Альцгеймера.

Дослідження вчених Американської академії неврології (Д. Беннетт, Р. Вілсон, Р. Шерр та інших) також встановили зв'язок між пізнавальною активністю й ризиком розвитку хвороби Альцгеймера. Відповідно до висновків науковців інтелектуальні ігри (шахи, бридж) доцільно використовувати для профілактики деменції людей похилого віку [2].

Як недостатнє використання фізичних функцій призводить до зниження фізичних здібностей, так і недостатня експлуатація мозку призводить до

погіршення інтелектуальної діяльності людини. Отже, інтенсивність інволюційних процесів у період старіння значною мірою залежать від життєвого шляху людини, міри її інтелектуальної активності.

Таким чином, процес профілактики вікової деменції потрібно починати в молодому віці шляхом формування культури інтелектуальної діяльності особистості. Постійне тренування когнітивних функцій (пам'яті, уваги, мислення, інтелектуальних умінь, рефлексії, мовлення) відбувається шляхом залучення людини до інтелектуальної професійної діяльності, творчості, ігрової інтелектуальної діяльності, читання книжок, відвідування бібліотек, театралізованих вистав тощо.

З переходом до вікової категорії людей похилого віку цей процес не має бути уповільненим. Закінчення професійної діяльності в соціально-педагогічній роботі з літніми людьми доцільно компенсувати інтелектуальним волонтерством. Значний професійний і життєвий досвід людей похилого віку має застосовуватися в просвітницькій діяльності. Адже, чим більше інтелектуальна активність особистості, тим більшим є її когнітивний резерв.

Список використаних джерел

1. Страук Б. Тайны мозга взрослого человека. Краткий конспект [Електронний ресурс] / Барбара Страук. – Режим доступа : <http://volodina-elena.livejournal.com/29276.html>.
2. Wilson R.S., Scherr P.A., Schneider J.A., Tang Y., Bennett D.A. Relation of cognitive activity to risk of developing Alzheimer disease [Neurology], 2007, vol.69, pp.1911-1920, DOI: 10.1212/01.wnl.0000271087.67782.cb.

Ткачова Н.О.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Лун Фен
аспірант кафедри валеології,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ У ВИХОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНОГО ВИШУ

Важливою ознакою сучасного суспільства є поглиблення глобалізаційних процесів, що зумовлює якісні зміни в усіх сферах його життєдіяльності, активізує модернізацію державно-управлінської, економічної й соціально-політичної систем. Однак, як констатують фахівці, вплив цих процесів на подальший перебіг суспільного розвитку має неоднозначний характер. З одного боку, глобалізація сприяє швидкому поширенню цінних інноваційних технологій і наукових доробок, раціональному перерозподілу робочої сили, появі для підприємств нових ринків збуту продукції. З іншого боку, це явище